

КРАДІЖКА, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ В УКРАЇНІ, ЯК ОБ'ЄКТ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

Мельниченко Л.М., ад'юнкт кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Сьогодні в Україні стан підліткової злочинності викликає занепокоєність та зумовлює необхідність пошуку нових засобів для її запобігання, вжиття додаткових заходів з боку державних органів і громадськості, які б сприяли поступовому зменшенню злочинних проявів у середовищі неповнолітніх. До розробки основних кримінологічних засад крадіжок неповнолітніх, зокрема й віктимологічних аспектів, долучались низка вітчизняних вчених, а саме: Бугера О.І., Виговський Д.Л., Голіна В.В., Дубчак Л.С., Джужа О.М., Джужа А.О, Закалюк А.П., Кальченко Т.Л., Панчук О.В., Соловей О.О., Сіренко О.В., Стеблинська О.С., Яницька Н.В. та інші.

Найбільш поширеними злочинами, що вчиняються неповнолітніми, є крадіжки, питома вага яких у загальній структурі злочинності неповнолітніх у державі сягає понад 60 %. За останні роки темпи росту крадіжок, вчинених неповнолітніми, перевищують темпи зростання крадіжок, вчинених дорослими особами у 2-2,5 рази. Частка групових злочинів серед неповнолітніх в 3-4 рази більша аналогічного показника дорослої злочинності і досягає 80% загальній злочинності молоді. Питома вага групової злочинності вища при вчиненні крадіжок, грабежів, розбійних нападів, звалтувань, ніжча – при умисних вбивствах та тяжких тілесних ушкодженнях. Майже 10% крадіжок, вчинених неповнолітніми, так чи інакше пов'язані з наркотиками.

Аналізуючи злочинність неповнолітніх, зокрема крадіжки, варто окреслити наступні тенденції: 1)у структурі злочинності неповнолітніх займають корисливі злочини, основну масу яких складають злочини проти власності, серед яких крадіжки - 80-85 %; 2)прослідковується відносна стабілізація кількісного стану корисливої злочинності неповнолітніх, уповільнення темпів її зростання, проте відбувається зміна її якісного змісту, удосконалюються, відшліфовуються способи і засоби вчинення крадіжок неповнолітніми особами; 3)крадіжки, вчинені неповнолітніми особами, втрачаючи спонтанний та імпульсивний характер, набувають рис усвідомленості, продуманості до дрібних деталей (готування до злочину), розважливості, чіткої орієнтованості на отримання матеріального збагачення; 4)відбувається диверсифікація підліткової злочинності: неповнолітні освоюють нетрадиційні, нехарактерні для їх вікової групи види кримінальних діянь корисливої спрямованості (комп'ютерні злочини); 5)спостерігається зростання кількості крадіжок, вчинених неповнолітніми, які не досягли віку притягнення до кримінальної

відповідальності; 6) збільшилася кримінальна активність неповнолітніх на тлі скорочення спільної злочинної діяльності підлітків і дорослих. Так, частка групових крадіжок неповнолітніх у 2-2,5 рази вище аналогічного показника дорослої злочинності; 7) широкого розмаху набуває орієнтація неповнолітніх на систематичну злочинну діяльність, зростає рецидив, а також кримінальний професіоналізм неповнолітніх злочинців, які вчиняють крадіжки, що проявляється в наявності універсальної спеціалізації, придбанні кримінальної кваліфікації; 8) спостерігається криміногенна активність неповнолітніх осіб жіночої статі, що проявляється у зростанні кількості вчинених ними крадіжок. У 2010 р. питома вага дівчат віком від 14 до 17 років склав 7,5 % у загальній структурі засуджених неповнолітніх, а у 2012 р. цей показник збільшився на 1,3 % і склав 8,8 %; 9) збільшується кількість неповнолітніх осіб, що вчиняють злочини, із соціально-забезпечених груп, похідним такого процесу є підвищення інтелектуального рівня злочинності; 10) зростання маргіналізації підліткової злочинності, зокрема у період із 2012 по 2013 роки кількість не працюючих та осіб, які не навчаються, з кількості працездатних осіб, засуджених за крадіжки, збільшилася на 13,6 %; 11) залишається стабільно високою кількість неповнолітніх, які вчинили крадіжки у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння - 49-50 %; 12) стабільно високий рівень латентності крадіжок індивідуального майна, вчинених неповнолітніми, характерна поступова втрата забарвлення дитячого максималізму, пустощів, спонтанності, імпульсивності та вікової незрілості корисливих злочинів неповнолітніх, натомість зростання усвідомленості, обдуманості, корисливості при вчиненні даних злочинів - 90 %.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що крадіжки, вчинені неповнолітніми в Україні є потужним об'єктом з вивчення кримінологічних аспектів, кінцевим результатом якого мають стати пропозиції у теорію й практику запобігання й протидії злочинності неповнолітніх, зокрема й віктимологічного характеру. На нашу думку, до основних напрямів віктимологічної профілактики крадіжок, що вчиняються неповнолітніми, варто віднести: - правову пропаганду, роз'яснювальну роботу серед населення, що має на меті: показати громадянам небезпеку і поширеність крадіжок, способи і хитрощі неповнолітніх злочинців; усвідомлення потерпілими від крадіжок, вчинених неповнолітніми, неможливості приховування («добросусідського залагодження») злочину, наслідком чого стає вчинення нового більш тяжкого умисного злочину неповнолітнім (у 85% випадків); - використання засобів масової інформації, і профілактичних плакатів, індивідуальних бесід тощо; - заходи, що забезпечують можливість збереження майна осіб, які перебувають на вокзалах, у гуртожитках, готелях, місцях дозвілля і відпочинку; - безпосереднє спостереження за особами, що ведуть себе необачно у

громадських місцях, торгових центрах, на вокзалах тощо; - індивідуальну роботу з особами, поведінка яких є негативною і небезпечною, своєрідну віктимологічну індивідуальну профілактику; - організація запобігання перебування на вулицях і у громадських місцях осіб, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння; - забезпечення збереження майна (речей, коштів, мобільних телефонів тощо) у навчальних закладах, насамперед у школах, особливо учнів молодших класів, при цьому навчаючи персонал навчального закладу як діяти у такій ситуації.

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК

Слюсар С.В., слухач магістратури НАВС

Гарантована Конституцією України, Кримінальним кодексом та Законом України “Про власність” охорона приватної власності, її захист від злочинних, особливо корисливих посягань була й залишається одним з найважливіших завдань правоохоронних органів. Основний Закон України проголошує непорушність права приватної власності та недоторканність житла від протиправних посягань (ст.30,41).Ці положення мають принципове значення, бо безпека й недоторканність визнаються надзвичайними соціальними цінностями в умовах революційного оновлення нашого суспільства, формування демократичної, правової держави.

Чинне кримінальне законодавство (ч. 3 ст. 185 КК України) передбачає досить сувору кримінальну відповідальність – позбавлення волі строком від трьох до шести років.

Серед злочинів, які вчинюються на Україні в даний період часу, квартирні крадіжки займають значне місце і до того ж характеризуються низьким відсотком розкриття. У системі заходів по запобіганню вчинення квартирних крадіжок особливе значення має віктимологічний напрямок цієї діяльності, що складається з комплексу державних і суспільних заходів, орієнтованих на попередження квартирних крадіжок шляхом зниження в населення й окремих громадян ризику стати жертвами злочинних зазіхань. Віктимологічна профілактика, характеризується самостійністю й специфічністю, співіснуючи із традиційною профілактичною діяльністю.

Віктимологічна профілактика квартирних крадіжок - це специфічна діяльність соціальних інститутів, спрямована на виявлення, усунення або нейтралізацію факторів, обставин, ситуацій, які формують віктимну поведінку й обумовлюють вчинення квартирних крадіжок, виявлення груп ризику й конкретних осіб з підвищеним ступенем віктимності з метою відновлення або активізації